

Lur Santua eta Massada Olerkiak

Xabier AZURMENDI

Eskeintza

Olerki sailtxo hau 1984garren Jorrailean hasi nuen. Arraz gero izan da nere sendian lanik pranko.

Denboraren saiakera bukatu eta Ama, Aita eta Anai Karmelo amaika hilabeteren barruan irtenak dira Betiko Bizitzara.

Herentzat oroitza batekin hasi dut "Lur Santua". Herak begira dauzkatan ustean.

Hernani Jorrailak 7-1986.

Azaroaren 15ean 1984an hil zen gure AMA.

Jainkoarentzat serbitzu zinan,
Senideentzat laguntza.
Esku batean zaku Irina
Eta bestean Gurutza.
Zuk errotari tranga zuzendu,
Urak harriari bultza.
Zuk egindako irinetatik
Kristok hartzen zun Gorputza.

Gure AMA errotari izan zen.
Urrarrilaren 15ean hil zen 1984an gure AITA.

Kromletxa bezain ixila zinan,
Sakonaren azterketa.
Hasi ta amai denarentzako
Kirkil xorien hizketa.
Zure ahotik jaso det nik
Olerkari heziketa.
Jainko argitik argi nazazu,
Aberriaren Poeta.

Urrilaren 17an 1985an hil zen Karmelo anaia.

Uxapal baten antzera
Etxetik irtena zera.
 Uxapal baten antzera.
Zenbait tximist eta trumoi
Argi gabe gu be ta goi,
 Uxapal zure antzera.
Ama-lurren babesean
Lo egin Euskal lurrean
 Berriz ikusiko gera.
Uxapal baten antzera
Etxetik irtena zera.
 Berriz ikusiko gera.

LUR SANTUA

SARRERA

Argia hain dator bigun!
 Preziorik ere ezin du mugl.
 Neure lainoekin
 Paseora noa.
 Munnahi gelditzen naiz
 Zuhaitz bat bezala,
 ume izatetik
 esna ezinik.
 Itsas gezal berbera
 Ezti ahal baneza
 Mire haritzetan.

ITSASO HILA

Xarmant, lodia, gazi, koipetsu,
 Geldia, mardul, epela.
 Arabe neska bezain sakona,
 Urdina hire azala.
 Zeinek pentsatu hilik hagola
 Gure bihotzak bezala?
 Itsas denetan ederrena haiz.

HIC VERBUM CARO FACTUM EST

Galileako

Usoal

Neguak

Ointxoak

Gorritu dizkin.

Eraman ezan

Gizadira

Pakea,

Ostadarra lepoan

Bufandatzat

Dunala.

Jantzi

Jainkoa

Haragizko erropaz.

Palestinako

Usoal

Nazaretko

Neskatxa

Beltxaranal

Belenen bada haitz zulo bate

Bertan,

San Jeronimok,

Harri baten gainean,

Pikatu zuen Biblia

Sega

Bat

Bezala.

BELENGO LOREA

Pozez dagoen gizonai nola
inguratu nahigabea.

Bihar datorren umea dugu
mundu hontako lorea.

Estalpe trixte batean jaloz

Umila eta pobrea.

Ume txiki bat izanagatik

Zeru ta lurren jabea.

Urtean gutxi izaten dira

Modu hontako egunak.

Bildutzen gara sendi artean

Bildutzen gara lagunak.

Behar ainbeste ezin altxatu

Bertsolarien ihardunak.

Zeren goxoki egoten garan

Xinixmena daukagunak.

Somatzen dugu munduko guda

Somatzen sua ta kea.

Denok dakigu zorion hutsa

Ez dela gauza merkea.

Jesus onari eskeintzen diot

Urte guziko nekea.

Gure artera dakarrelako

Zori ona ta pakea.

HERODESEK BELENEN ERAHIL ZITUEN UMETXOEN KANTUA HAIZEAREN OLATUETAN ORAINDIK ENTZUN DAITEKE

Gu jaio ginenean
Izarrak oraindik
ahizpak
ziran

Haizeak elkar besarkatuz
Festan zebiltzan
Egun guztian.

Erreka lainoa
Ez zen pareta bat
Ixumearentzat.

Gure txuntxunak
Haizea dantzan jarri ohi zuen
Loreak berriz erotu.

Izar azpiko zeru,
Zeinen ederrak diren
Hire lainozko olatu patsak.

LAZAROREN HOBIAK

Gaurraren hesitik haruntz,
Betikotasuna.

Hutsak maitasuna
Eskallera buruan.

Materia
Alderantziz

Jainkoa.

Espazioa,

Poxpolo kajan

Gorde daiteken txanpona.

Denbora berbera

Une labur bat,

Ostadar urdin.

BEDURIOA

...

...

...

...

...

...

...

...

JAKOBEN PUTZUAN

Jakoben Putzuan
urgeldia mutu.

Urgeldia isil,
ez otoitz ez kantu.

Oihartzun guztiek
hantxe gorde leku.

Jakoben Putzuan.

Jakoben Putzuan
lore bi bezala,
mintzo ziren noizbait
lhintza eta hitza.

Hitza...Putzu honetan dagoen urak
duen freskura laburra.

Ur geldi honek nola "goxatu"

Bihotz ondoko mindura.

Nik badut andre, ur geldi ez bat,

Bizitza daraman ura.

Zuk bazeneki nor dan putzutik

ura eska dizun hura.

lhintza.....

Tximeleta zai eremuetan

narruzko arkumatxoa,

xarmant ta eder haren antzera

duzu nire maiteñoa.

TABOR

Tabor mendi
txara ta harri,
zuhaitz erkin
lore xuri.
Hiru txabola ahuntz Larruzkoak ,
Moises, Aaron, Jesusi.

Tabor mendi
txara ta harri,
malkar, pendiz,
lore garbi.
Gizonarekin erdibidean
Jabek jarri zigun mendi.

Tabor mendi
txara ta harri,
malkar pendiz
xori habi.
Bihotz ilun hau bihur eizazu
Espiritu jator, garbi.

BEDUINOA

Loaren markak
borra ezinik,
ardi errenez
zamapeturik.
Baaamortulco
Apezpikoa,
lurra izardiz
bustiaz doa.

BAGADA BERRIA

tas berri da anstaldean
Kihel beltzen negar,
Eta dirudi mil & heretan
Oihartzun dagan kitara.
Oihartzun dagan kitara,
Ur lantzen zilara.
Lurra dagan goma daga
Ara San Joak berran.

Belar emen ura gatzat
Kihel miltari do.
Hortak jola ta zima sobra
Dabilen amonakoa.
Dabilen amonakoa,
Hortak gabe gaxoa.
Beltzara negar jasotik
Zur narek gero.

itego haitzen kimut ta liru
Gatz kukko arrosa.
Aldire harkas dardoma joa
Dabi beltzara baxoa.
Dabi beltzara baxoa,
Dena zori eta poza.
Lurra dagan dagan oihari
Lurra beltzara zori goza.

BALADA BERRIA

Hasi berri da arratsaldean
Kirkil beltzaren negarra,
Eta dirudi mil a harritan
Oihartzun dagin kitarra.

Oihartzun dagin kitarra,
Ur tantoaren zilarra.

Urrea bezain gorria dauka
Alta San Josek bizarra.

Belar erreen usai garratza
Halzetan mikazti doa.
Hortzak falta ta anima sobraz
Dabilen amonaxoa.

Dabilen amonaxoa,
Hortzarik gabe gaxoa.

Begietako negar lausotik
Zula nahirik goeroa.

Hego halzetan ximur ta itun
Baratz xuriko arrosa.
Alanbre hankaz danborra joaz
dabil txitxarra panpoxa.

Dabil txitxarra panpoxa,
Dena zori eta poza.

Lurrez beterik dagoen ahoan
Lurra besterik zer goza?

ITSASO HILA

Masada alboan
Beraunezko Itsaso,
Azido urikoz gaixo.
Mobitzen ez delako
Hilik dagoela diote.

Itsas denetan ederren,
ez olatu,
ez kantu.
Eresi zaharren kantore mutu.

lhintzarekin lotara ez hoan
Itsaso
Bakarra.
Olatu gabeko
Arrangura.
Itsaso denetan ederren.

IMANOL BERRIATUARI. (HILOBIAM)

Mundu honetan gizonak noski
Gauza handiak ez gara.
Mendietako errekatxoak
Itsasoan amaitzera.
Nahiz eta zu hil zainduko dugu,
Sinismena ta Euskera.
Jesukristogan lo egin zazu,
Berriz ikusiko gara.

BAUTISTAK MAKERONTETIK ZEKUSANA

Makalen orriak
Txingurri hankak lez
Halzetan ikaraz.

Umeen jolasak
uraren ihesa
izarren lausoa.

Zein izar den triste,
zein lore den itun,
zein txori den gaiso.
Bizidunen hotsa,
Hildakoen hotza.

Ehunezko izara
dirudi zeruak.

Zeruak hainbeste kolore ditul
Gatzak, uriak
Jan zuten zerua
tximeleta da.

Mendien agonia, kantu bat berria.

Hautsak mendian erein dira aurten,
Udaberriz galburu bihur daitezzen.

NAZARETKO KEA

Nazaretko kea tximinitik
gora, tximixta bezain urdina.

Bigun
lehun
txukun.

Urdin
xorgin
goimin.

Samin
gordin
pozkin

Badirudi neskatxa,
bainu askatik
irtetzeko otsaz,
haizezko zapiz jantzita.

HEBRONEN GAUEZ.

Izar bigunek Putzuan
dar-dar.

Aldebaran hor
Dena su ta gar.
Zazpi neskatxek
Zazpina izar.

Goizez eguzki,
Arratsez txindor,
Latigoak lez
Haizeak zigor.

GARIZIM MENDIA

Arratsaldez
Zilar,
Ilunabarrean
Berun
Urdin
Garizim,
Lainoen burruntzil.
Harkaitz ekaizte sutan erre bat,
Zeru
Gorritik zintzilik.
Garizim! Garizim!

JUDA DESERTUKO HILARGI EDERRARI

Haizea beltza, lainoa zuri,
Zeru gogor bat han urrun urdin.
Errotarri lez hilargi gorri,
Ardatz gabeko kurpil borobil.
Zeinen gurdia ote dabilkik
Zeru beltzetik gauetz zintzilik?
Nere loreak
Esnatu arte,
Aho isilik Hilargi maite.

MIRIAM

Begiak ikatz,
Ezpainak arros.
Beltzaran panpox
Hor iturrira.

Suila zilarrez
Hor dun betea.
Begitartea
Kantuz ta pakez.

Xori begien
Esan nahi oro
Kanta ta gero,
Ihintz haiz eztien.

Haragi goldak
Urratu ez dun
Sabel loredun
Xuri hireak
Hermon Mendia zirudin.

BELENGO NESKATILATXO BATI

Jolasti,
gazi, goxo ta mikatz.
Limoiaren odola dirudin
Jolasti,
gazi ta mikatz.
Desertu ezjakinera zintzilik.

Galaxiak,
diamantezko
txoriak
hegazka
espazio ilunera.
Jainkoaren lepora
koilar
bihurtzera.

EUSKADIKO UDAZKENA

Usoa herbestera, antzarrak garraisi,
Goatazko zeruel ura ihesi.

Horria lur bustira, ez keja ez antsi.

Kirkil itsuak ezin kitarra ikusi.

Eguzkia jaitsi,

Bizi gurak hesi,

Izadiak etsi,

Eguna da itsi

Txoriñoa lotara txuntxun ta guzi.

Kurrilloekin dator negu arrangura.

Abutardak lumetan hotza ta ura.

Horriari dario;herdoi ta mindura,

Bizi mugak daraman minen hertsidura.

Iluna zerura

Beraunen modura,

Bihotzak malura,

Hotz beltz bat mundura.

Melankoli herdoizko eta tristura.

BAUTISTA AZKEN PROFETA

Goiztar jaiki zen,

Izar edo loreen antzera.

Burua.

Lurrera

Jausi

Zitzaion.

Goldeak moztu duen

Amapola zirudin.

HEBRONGO MITXELETA

Bihotza gori
 Begiak gorri,
 loreen gose
 mutu kantari.

Nondikan hator
 jantzi hain xuriz,
 usai gabeko
 edur mataza?

Hebrongo aurren
 jostailu xarmant!

Arratsaldea
 Itsasoko argi gazitan
 desmaia da.

Ihintzarekin
 ezkondu zen
 lorea zirudin.

Ihazko elurrak nork bildu saskira?

Errota mugitu duen urak nola
 egin atzera?

Genesaret txoroan
 ura beti kantari.

ARABE ESKALEEN ESAERA

Milolika pertsonak asko
 sufri ta gero, lur beltzean
 ehortzi zuten bihotza.

JERIKOTIK GERTU UME BATZUK SUGALINDA BATI BUZTANA. HAUTSI ZIOTEN

Buztan gabeko

sugalindari.

darion

zotin negarral

Sugalindatxo! Sugalindatxo!

Begi beltzean negar gorrial

Ume gaiztoen

jostailu bigun.

Ezkotz eguna oroi ta. Gero,

buztan gabeko sugalindatxo

alargun.

Amorloak

Ostadarrean

Binbilin banbalan

Kolunploan.

Ihintz tanto

Bakoitza

Ostadar bat egun sentian.

Gizona,

kosmosera

argia

daraman

alanbre.

QUMRAM

Euskadiko Xirimiri.

Nola ez oroi

lur lehor honetan

Euskadiko xirimiri,

geldi

lehun

epel

haizearen etsai?

Ez orru ez hota

barnera hatorren

melankoli lodi.

Orratzen puntaz

anima bustiaz

eta

gorputz nekatua.

Poliki poliki jaisten haiz,

izadiaren auspiru,

izadiaren errainu,

umeen begietara

loa bezala.

Betirako hil ziren

maitasunak,

sorgin bonbila dirudite

xirimiritan,

Inoiz ahaztuko ez diren

maitasunak.

Argi hotzeko xirimiri grixal

jarrai moldeatzen Euzkadi.

Arrapa zioten

anima zatia

esaiok,

askatasuna dela.

Xirimiri apal, ezti, handi,
busti xirimiri Euzkadi,
gure
zaina
ta
anima.

JOXEPETAKO HEZURREI BEGIRA. (I)

Bizitzak ahaztu
hauen
fossil.

Ezur isil, trankil.
Lurrezko izara tartean lotan!

Oinaze eta ekaizteek
hire nagusia urrundu ziaten
Itsaso Gorrira.

Suzko gizazerbait lez,
ez al duk minez oroitzen
hire giharretan
saltoka
zebillen
odola?

Bizitzak ahaztu hinduen.
Hire sua itzali den hauts mordo bate
Bizitzak ahaztu hauen
oroitz!
Fossil, isil, trankil.
Xotil
umil,
hutsetik zintzil,
norabait amil.

JOXEPETAKO HEZURREI BEGIRA. (II)

Zein haranetan ote zebilek

kantari

hire "Ni" galdual

Hezur soilean

Jainkoa hilal

Hire izatea,

usaia haizetan bezela

galdu duk lurrean.

Plazerraren

harma,

zainak,

beti betirako lotan.

Hire "Ni" hilezkorra,

non ote zebilek

alargun

kantetan.

Mitxeleta, urretxindor,

Eskua,

Begi,

Huts, ixumea,

Loisin,

Doinu.

Gaua, Ama, Irripar,

Goiza, Kantu, Sagarario.

Atsedean, Poza,

Amets xuria,

Amets urdina.

Neskatxa.

JUDU DESERTUKO ARMIARMARI

Ihintzak mil a kolore
Hotsak oihartzuna.
Armiarma sarean,
Xarmant ta biguna.
Eitxoaran zurrunba
Euli beltz iluna,
Mindurazko hesian
Lotu ohi di tuna.
Armiarma irule
Bakarti alarguna.

Armiarma itsusi,
Hanka, ile, sabel,
Zepo saraak jartzan.
Goiza urdin, epel.
Sarri erortzen zaizu
Euli, ihintz, orbel.
Haizeak jo azkero
Zure lana ustel.
Eitxoara jara eta
Ehiztaria goibel.

Desertu zaharrear
Jarrai zazu trebe.
Sabeleko haria
Bihurtu alanbra.
Kosmostik atomora
Haizetan sor bide,
Gizonetik Jainkora
Luzatuaz sare.
Bizidun oro gara
Aita baten sema.

Armiarma sarean
Lehun eta bigun,
Eitxo xotilarentzat
Alanbre iltzedun.

Halzearen orrazi,
 Xarmant, edertasun.
 Denboraren sarea
 Bezain zahar, leun.
 Armiarma irule
 Bakar eta alargun.

OTOITZA

Jauna,
 Ur etsaia zapal eta gero,
 Zatoz itsas ertz horietara,
 Umeen ameraun ametsetara.

Izar bandadak
 Kurri dezatela
 izatearen
 muga urdina.

Gaua pikuen tertziopelora
 Dator lotara.

Tiberiades
 Ertzeko
 Itzedun
 Pikuetara.

HILARGIAREKIN AMETSETAN

Hilargia dabil
zeruan segatan.
Ez beza kolpatu
izarren erraitan.

Sega hegaz dabil
sator lur gainean,
izarditan sega
belarren ihintzetan,

Arren etzak moztu
loreen sustraia.

ARABIAK OLERKARIAK

Alah da Jangoikoa
eta
Mahoma bere Profeta.

OLERKARI MOZKORRAK

Materia da Jangoikoa

eta

Mara bere Profeta.

Nola gal dituen margoak

Tiberiades ertzean

tximeletak

arratsaldean!

Tiberiades

Ederra,

Lirain

Xarmantal

Hire ederra

Meskatxarena

Bezain laburra!

HILARGIAREKIN AMETSETAN

Zenbait aldiz ni

hautxo nintzela,

nabaritzean

hire itzala,

pentsa ohi nian

hautsi hintzela.

Tiberiades itsaso gazte,

Dantzari alai,

Urrezko mendien

Eraztun horian

Zafiro berde.

Tiberiades ertzean
Eukaliptusa,
Sugea,
Urtero
Larruz aldatzen dira.

Hilargitan
Ur beltz,
Eguzkitan
Ur xuri,
Tiberiades beti kantari.

Urretxindor
Profeta harek,
Uraren
Eta
Argjaren
Hizkuntzak
Zekizkien.

Bere kantua
Izarretara
Zihoan.
Maitasun izar
Gorrietara.

TABOR

Apal murgil nadin,
Hiru Pertsonetan.
Motza bait da hitza
izkutu muinetan.
Barne sakoneko
Suaren galdetan,
Hiru Pertsonekin
Maiteki hizketan.

OLIO MENDIAN

Olio mendian haizea
harkaitz bat bezala geldi.

Izardi odolezkoa
Jainkoaren zainetatik.

Ilauts kosmiko

Gau beltzez Olio mendin

Beste hosto denak

Begira geldi

geldi.

Batzaren zigometrik jare.

Izardi odolezkoa

Jainkoaren zainetatik.

Erakusten zaigun

JETSEMANI

Hilargi zuria

So zak Jetsemani.

Jainko sema bera

Odol ta agoni.

Hil zori Jainkoa

Izarrak jakin min.

Beste hosto ingudean

begira geldi.

Hosto gabeko

galden odol

Seme berrak

Jesu galdak

Unak ez dira

eta

hau da esaten duena

"Hil dute Jesus lastana"

HONTSIO FURTOSER AGRIOUS

erregak heredu ta gero

han

geldi zen

hona denak

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

hona

PONTZIO PILATOSEN AGINDUZ

erropak kendu ta gero
han
gelditu zen,
horriak denak
kimatu
dioten
zuahitzak
hainbat
zauri soinean zituela.

Nora hoa Jesus
Larri ta hautsia?
Amaren begiek
Lauso tristezia.
Gailur txiki hortan
gal behar bizia.
Jangoiko bihotzak
mina ta antsia.

OSTIRAL SANTUZ

Ipurtargitxo,
Ipurtargitxo,
Kristau umilen linterna.

Argitxo berde
xarmantgarria,
urra nahirik iluna.

Ipurtargitxo,
Ipurtargitxo,
Epai dietek Bizitza.

Erle horiak lorerik lore,
hau da esaten duena,
"Hil dute Jesus Laztana"

CONSUMATUN EST

Basamortuko hautsa hirea

Lur-Amaren

Seme.

Hauts kosmiko

Esnatua!

Betiko hutsari

Begira.

Bizitzaren zigorretik jare.

...

Kontzientziaren minduratik aske.

Erlakisten zaigun

Bizitzatik

Libre.

JUDASEN ELEJIA

Kirten gabeko mailu,

ez kirten ez galtzairu.

Buztinezko ingudean

zigor bigun.

Hotsik gabeko

galaxien odol.

Barne hautsia.

Zeru galdua!

Lurraren laztana

eta

nire "Ni"galdua, beste

erentzirik gabe.

KEPAREN NEGARRA

Ez dut ahoan ia otoitzik,

Begiak

Labeko

Ikatzak

Bezala

Siku ta gorri.

Bizitza, garraisi antzu bat.

Anima odolean galdu den zerbait

Bizitz

Ustelean

Itota.

Nere begiek nahiz zenbait dirdir

ezin dute ikusi.

Ez dut Zuretzat

Ozpin koloreko arnasa bazik.

Bainan

naizen dena

arras Zurea.

LARUNBAT SANTUZ KEPAK

Loreño baten
usaia dantzut
han, urrun.
Han,

urrutiko
bildótx txintxarria
dirudi.

Dana jantzi da lorez,
ura, kanpala,
xoria.

Zertarako ura,
kanpala, xoria,
Zu gabe.

KEPAK PAZKO GOIZEAN

Mai te amets hura
esna naizenean,
garrasika izkuta da,
eskiloso bezala.

...

...

MAGDALENAK PAZKO GOIZEAN ZEKUSANA

Margoak,
(Xoriak zuhaitzean bezala)
Kantari
Ostadarrean.

Margo bakoitzari,
Loreak pintatzera
Zerion
Lanbro
Ixil
Bat.

Udaberri kantaria
Kanpantorre
Horiari.
Begira
Parrez,
Erlouja orduak norbaitek
Alrebes ipini balitu bezala.

MIRIAM LOTAN

Ixumea da
haren
arnasa.

Egun senti
gorriaren
andregai

Gorde lainozko zapi xuri
gorrietan
haren AMETSA.
Garoak gibelurdina bezala.

Ondorengo Olerkiak, Aitzol gure Martiriari Abesti bat dire.
 Aurten berrogei eta hamar urte erhai zuten Faszistak.
 Neskatilatxea bezala Aitzol ere, Udaberrri bakoitzak ederragoa dakar.

"EUSKADI ZER JANGOIKOAGAN SINESTE AHAZTEN DUEN EGUNEAN"?

Beloken "Galerna" har behar zuen eguneko Aitzolen hitzak.

MINDURA

Euskaldun zeruetan
 Galdu da Jainkoa,
 Nork ez du senti negar
 Ta zotin gogo?
 Egiazko zutabe
 Euskal herrikoa,
 Aberria galtzea
 Ez ote nahikoa?

Haize gorri ta hotza
 Dabil munduz mundu.
 Barne antzigartuak
 Eguzkia non du?
 Argi amets berbera
 Ere zaigu galdu.
 Herria hil zori ta
 Jainkoa ilundu.

Euskadiko zerutik
 Jangoikoa ihes.
 Gure zain nekatuak
 Hautsi dira minez.
 Ezerezera zintzil,
 Nekez, larriminez.

Euskadiko zeruan

Gaur Jangoikorik ez.

Han,

Hegoi haizea hiltzera
doan

Kantauri ertzean,

Ama-lurraren

Maltemindu bat zinan.

Olatuen

Izarren

maltemindu bat.

Sukarri artean

Txinpart karobi,

Gaur

Itzalla

Kantauri ertzetan.

Hezurrak Euskadiko haizetan utzita.

Zakur baten zaunka

entzun

da

Teila artetik.

Haizea ilun, hilargirik ez,

Laino inutil bat

Errenka.

Kirkila

Isiltzen den

gaua,

Zeinen goibela den!

Hosto bakoitzak

Izar bat galtzen du.

MASSADA

Hegoi haizerik ezean,

Kanpaia

Bere

Abotsa jan du,

Kirkila isildu den

Gauean.

Nire bihotzak Karnaba habia

dirudi.

Nadin

Besteentzat

Erregali,

Leku,

Esertoki, atsedan,

Nadin ziztori,

Kristal, maitasun.

Dardara dagin

Kezko ata odolezko

Garra

Nauzute.

Zazpi egoitzen etxera noa.

Iluna

Lurrera dator,

Norbaitek astindu duen

Surtako

Hauts gorri beroa

Dirudiela.

Loreñoak

Bere baitan

Gorde du kosmos osoa.

MASSADA

Egunak akordeoia bezala
Moztuaz
Zabalduez
Dabil Jangoikoa,
Loreei dantza eragin nahiez.

Udaberria
Haize bigunez
Samurtasun
Herenilez jantzirik dator.

Loreen usalez
Bordatu
Dezagun
Oturuntzarako mahala.

Txirikordatu
Argiaren
Zazpi
Margoak.

Nire
Sakonaren muintatik
So
Dut Jangoikoa.

MASSADA

Olerki nonen gaia Flavius Joshefus, Israeltar kondairagile ospetsuaren "Bellum Judeae"tik harturik dago.

Olerkiaren Pertsonaiak.

Zeloteak	Judu Abertzaleak.
El Azar...	Zeloteen Burua.
Akaba...	Pertsonaia Asmatua.
Giskala	Pertsonaia Asmatua.
Flavius Silba	Erromako Jenerala.

Otsailak 11, 1986, Hernanin.

MASSADA

Jerusalendik berrogei bat kilometroetara aurkitzen da Massada xarmanta, Itsaso Hilarren alboan.

Bostehun bat metro inguru ditu alturan mendi eder honek. Urrezko mahai bat dirudi. Massada gainak seirehun bat metro inguru izango ditu alderik alde.

Mendi hau, benetako Gaztelu Hasmoneotarrek bihurtu zuten, hartarako leku oso aproposa zela konturaturik. Hau dena Jesukristo baino ehun bat urte aurreago gertatu zen.

Herodes Haundiak, Judeako erregetza Kleopatrak kenduko zion beldurrez, Massada Gaztelu hartezin bihurtu zuen.

Hirurogei eta amarrean, Jerusalem Erromatarren mende erortzean, milaren bat Zelote bildu ziren Massadan, gizon, andre, zahar eta ume. Hiru urtetan gogor eta leial jasan zituzten Erromaren erasoak.

Azkenik X-garren Lejioak hartu zuen Massada, 10.000 esklabok bi urtetan mendi lirainari erantsi zioten terrapien batetik igoaz.

Erromatarrek Massada hartzean, judio haur, andre, eta gizonak hilik aurkitu zituzten.

Heren buruak erhaltzea nahiago izan zuten, Erromatarren mende erortzea baino.

Istorian askatasunaren alde idatzi den orririk ederrenetakoa da MASSADA.

I KANTUA

El Azar. Judu Gudariok, eutsi Massadari,
Munduak ez bait du deus ederragorik.

Zelotek. Ingura gaituzte Massadan zakurrak,
Jabek gorde bitza Judeako lurrak.
So bertan Itxaso Hilarren lurrunak,
Serbi Aberria, anal fededunak.

El Azar. Judu Gudariok, eutsi Massadari,
Munduak ez bait du deus ederragorik.

Zelotek. Judea maiteko eremu lehorrak
So han urrunean, hain daude bakarrak!!!
Sasikume hoi en oi hu deihadarrak!
Irentsi ditzala Jaber en indarrak.

El Azar. Judu gudariok, eutsi Lur-Amari,
Munduak ez bait du deus ederragorik.

Zelotek. Tximixta dirudi geziak haizetan,
Danball katapultak harria ormetan.
Guda irrintzia Zakurren Hortzetan.
Zait ez indar Jabe, Massada gainetan.

El Azar. Judu gudariok, eutsi Lur-Amari,
Munduak ez bait du deus ederragorik.

Zelotek. Zertako bizitza askatasun gabe?
Morrontzaren funtsa, oinaze da, labe.
Dena eman behar aska izan alde.
Aberria ezin askatu debalde.

El Azar. Judu gudariok, eutsi Judeari,
Munduak ez bait du deus ederragorik.

Zelotek. Arratsak jar dio egunari muga.
 Bakarrik dakustaz sua eta ura.
 Sartaldetik sua, Sortalde iluna.
 Judeak non ote gaur askatasunat

Ei Azar. Judu gudariok, eutsi Judeari,
 Munduak ez bait du deus ederragorik.

Zelotek. Gezia xixtuka, ziraun lumaduna.
 Anai, garestia duk askatasuna.
 Jarral harresian judu fededuna.
 Eguzkiak dakar Jaberren eguna.

Ei Azar. Judu gudariok, eutsi Lur-Amari,
 Munduak ez bait du deus ederragorik.

Zelotek. Jerusalem erre, Herodium hautsi,
 Rakelen hezurrak hilobian antsi.
 Lurrak ezin judu odola irentsi.
 Massada Zakurrek lau alanbrez hesi.

Ei Azar. Judu gudariok, eutsi Massadari,
 Munduak ez bait du deus ederragorik.

Zelotek. Gure Jerusalem, neskatx bortxatual
 Apaizak jantzi du hautsa ta zakua.
 Nonnahi dantzut oihu, negar ta lantua,
 Zakurren Egoitza Judea Santual

II KANTUA

Akabak Massadan gogor jo zun oihu,
 "Arbasoen lurra digute bortxatu,
 Nire gudariok, ez arren bildurtu,
 Biziazen gainez Israel maitatu"

"Ezpatak zorroztu, gertatu geziak,
Gorde siloetan andre ta haur guztiak.
Judu gudariok, har gudu jantziak.
Zuritu ditzagun Jaberren hauziak".

Arratsaldea zen Massadan hain zuzen,
Ifar urdinetik ixumea ozen.
Sortaldea ilun, hegoa urre zen.
Mendebal gorritik oihuak zetozen.

III KANTUA. GISKALAREN ERESIA

"Massada ederra, Aldare, Mahaial
Hau duk zion oihuz Giskalaren nahia.
Jantzi gudu jantzi judutar anaia,
Erdaindu zakurra orain da garaia".

"Massada ederra, mahai ta opari.
Kirkila, txitxarra non ote kantari?
Txoriñorik ere inon ez da agiri.
Massada maitea, azken judu habi".

Mitxeletak dira judu zeloteak,
Loreñoak egan, zuztarrik gabeak,
"Eutsi Massadari judutar jendeak"
Haizeak daramaz ihintz koloreak.

Negar ta malkoak Giskalak begian.
Ura, beraun lodi, Itsaso Hilean.
Etsaiak dakustaz atze ta aurrean.
"Ekin dio larri, jarrai hil artean".

Musker urrezko bat Massada maldetan,
So daga pentsatzen maitasun Juanetan.
Itsas Hil urdina, beraun gesaletan.
Bihotza antsiska betiko penetan.

FLABIUS SILBA ETA EL AZAR

Flabius Silba. Massadapean Flabius Silbak,

Hau dio harro orru eginda.

"Entzun, Erroma horla mintzo da.

Utzi behingoz armak Massada".

El Azar. Oihuz zabilta Flabius Silba?

Mila Arrano!!! Jabe bizi da!

Judu semerik bizirik bada,

Urdeek ezin zapal Massada"

Flabius Silba. Zakur erdaindu, judu zorritsu,

Krakaz jantzia, erkin ta itsu.

Terraplenetik gora indartsu,

Erroma laster hor da ahaltsu.

El Azar. Erromateko bele zuria,

Hik nola lotu argi, euria?

Nola desegin Jainko herria?

Jabek suz piztu dun gudaria?

IV KANTUA. EL AZAR

El Azar txiki zen, gogorra, lerdena.

Basahuntz begiradaz ikusten zun dena.

Barnean zeraman leoiem kemena.

Burruka denetan bera zen aurrena.

Gaztelutik dakus Nisan Hilargia,

Zilar borobila, Jaberem begia.

Behe lubakitik soldadu hordia,

El Azarri burlaz nola den hasia.

"Saturnalera hator, El Azar trebea,
Non duk zakur urde, Jaberren fedea?
Bidean duk goiza, hire suerteal
Bihar nire purtzil hire emaztea.

El Azarrek kolpez ore zun gezia.
Lira lez tenpla zun arku ausartia.
Ziriz bidal zion burni agonía.
"Urde ez iraindu Jaberren Herria"

Luma ta burnia ziri bat zirauna.
Tximixtaren antzo hutsa urra duna.
Haizetan zauri bat, hots, isiltasuna.
Gudari hordiak betiko iluna.

"Ez duk errukia hemengo loreal
Ez pata, indarra, bizi hil artean.
Gure adurra duk burnizko legea.
Burrukan bizitu, sari bat hiltzea".

Basamortu oro San Joan su luze.
Eguratsa ixil, ez ihintz ez haize.
Massada mahalak lau aldetan leize.
Argiak jan nahi gaueko kerizpe.

Goiza zuri urdin ez oihu ez antsi.
Massada ederra eguzkiz zen jantzi.
Itsaso ixila lurra bezain geldi.
Ala omen nago gozaldiz gizaldi.

V KANTUA. AKABAREN ERESIA

Judu Zeloteok, zeurok erabaki,
Morroi izan hala bizia ebaki.
Gure lege grina Jabek ondo daki.
Haren asmoetan gabiltzan maiteki.

Zemaika hor gora erromar jendea,
Bortxatu nahirik Moisesen legea,
Neskatxen garbia, haurtxoen lorea,
Andreen itzala, giza ohorea.

Jauretxe errean ez otoitz ez kantu.
Neskatx bortxatuak, negar, zotin, lantu.
Mutilak azokan diru truke saldu.
Hola paga behar egin zen pekatu.

Jabe bizirik da, lotsik ez eduki.
Terraplena gora soldaduak aurki.
Haur andreen lantuz bihotza ez uki.
Oro gal duenak, zertako erruki.

Mila arrano beltz! bizirik da Jabel
Erhail orain bertan neskatx, ume, andre.
Gaitezen Opari, Massada Aldare.
Zertarako bizi askatasun gabe.

EL AZAREN AZKEN HITZAK,

Entzun nereok, garaiz zin egin genuen ez genuela serbituko inor,
ez Erromatarrik eta ez beste herririk, gizonen zuzenlari eta epailari
den Jabe besterik.

Gaur denborak arrazoi eman digu jokabide ausarta honetan.

Zertan damutu gintezke?

Inoiz ez dugu morrontza zer den jakini

Nola gorde askatasuna, Erromaren mende eroriko bagina?

Gu gara gudate hau hasi eta bukatuko dugunok.

Bukaera tamalgarri bat ikusi nahi ez eta nobleki hiltzea, Jaberren
sari bat dela uste dut.

Badakigu guda galdu dugula, bainan aukera bat daukagu, maite ditugunekin hiltzea.

Etsaiek nola. harrotuko liratekeen, burruka galdu eta gero euren eskuetan eroriko baginal

Hil ditzagun gure emazteak bortxan erori aurretik, gure haurrek ez dezatela zerbitzu bat ezagutu. Gauza hauen aurrean hil galtezen bihotz onez, askatasuna beste goserik gabe.

Erromatarrei emango diegun zigorra, gure gorputz hilak izango dira. Pentsa gauza bat Zeloteok, heriotza mila aldiz maitagarriago zaigula morrontza baino.

Ez gara gu bakarrak Uri Santuaren defentsan hilko garenak. Jabe-
ren Santu Etxean etsalak sartu dira. Herria salba nahian erori gara,
bengantza bat ere artu ezinik.

Gure buruentzat zerbitzurik ederrena gure emazte eta haurrekin hiltzea da. Etsaien eskuetan eta destinoaren mende aurkitzen gara.

Hiltzeko jalo arren, mundu hau zeinen ederra zen askatasunean!

Dena galdu dugunean askatasuna kendu nahi digute. Hori ez.

Bizitza erosi nahi ziguten. Hori ez. Bizitza Jabek eman eta Jabek kendu.

Errukia nahi ahal duzue bortxaren truke? Zuen seme eta emazteak zerrien pareko egingo lituzkeen errukia?

Gure umeek, bizirik irtengo balira, geroan, ez liguteke geiago, Aita, deituko.

Zertarako errukia?

Zuen emazteak inoiz ez dira gehiago zuen lagun goxo izango.

Zertarako errukia?

Bizirik gauden bitartean bete dezagun gure eginkizuna, gero damu ez galtezen.

Morroi izan baino lehen hil galtezen gure emazte eta haurrekin.

ZELOTE OSPETSUEN AZKENA

Azkenik Xgarren Lejioak, Flabius Silba buru zuela eta milaka esklaboen laguntzaz, Massadara lurrezko terraplen bat egin eta Gaztelugaitza hartzeko moduak egin zituzten,

Erromatarren eskuetan ez erortzearren, Zelotek lehendabizi euren haurrak eta emazteak erhaih zituzten. Gero zotz egin eta hamar gizon aukera zituzten denen artetik. Hamar gizon hauek Zelote guztiei lepoa moztu zieten.

Hamar Zelote hauen artean berriz ere zotz egin eta azkenik bat aukeratu zuten, Zelote bakar honek hil zituen bere lagunak.

Azkenik Zelote bakarra ezpataren gainera jausiaz hil zan.

VI KANTUA. HOLOKAUSTOAREN HASIERA

Akabak saski bat erdian zun jarri.
Bertan sar zituen bcstehun bat harri.
Gehienak zuriak, hamar harri gorri.
Bakoitzak berea atera zun andi.

Harri gorridunak beharko erhaile,
Akabak orrela jar bait zuen lege.
Lerroan heriotz berberaren pare.
Lan beltza hasi dute errukirik gabe.

Ikustekoa zen goizeko argia,
Itsaso Hilarren urdin ta garbia.
Urrezko mahi zen Massada handia,
Lehen dana isil, gero agonia.

Hamar ziren hamar, ezpatak eskuan.
Zuti jarri ziren Massada buruan.
Andre, gizon, ume, bildotxenm moduan,
Hiltzearen bila salmo ta kantuan.

Hamarrak kolpeka noizpait ziren hasi.
kolpe bakoitzean buru bat ebatsi.
Argitik gauera ez min ez garrasi.
Minezko lbarrak hiltzea azken antsi.

Behe lubakian soldaduak jolas,
Judu sarrasketaz elkarrekin solas.
Harrapakin amets, harrapa arduraz,
Gerora begira lukur ta arduraz.

Massada gainean salmo letania,
Nonnahi agiri da herri agonía.
Kantu kixkur habi, Massada handia.
Erromatarrentzat ezin konprendia.

"Hau duk: herri baten askatasun griñal
Gizadiarekin dun konpon ezinal
Beste herrieekin arras desberdinal
Jainko arrotz batek zirudik eginal"

*Zelotek Ezpatari Burua Eskainiaz
Honela hasi ziren Kantari.*

Urrikal zaitetz nitaz, Jauna,
Hain duzu eta neurri gabeko bihotz ona.

Ken bekatua, ken laidoa, Hain zara
ona, errukiaren Itsasoa.

Nere hobena ken errotik,
Garbi nazazu, garbi osoki bekatutik.

Zuri dut Zuri egin kalte,
Gaizki zai tzuna zure begi tan dut nik bete.

Gaxo sortu naiz mundu ontan:
Bai, nere amak sortu ninduen bekatutan.

Grazia ixur bihotzari,
Garbitu nadin elur xuria bezain xuri.

Harga tik zare beti zuzen,
ni nauzularik garrazki ere gaztigatzen.

Nere gaizkitik bazter soa,
Behin betirako ken bekatua, ken laidoa.

Jausi ata jausi gorputzak lurrera,
Hilen anonimo ilun ta hotzera,
Odol maindre bi bustien artera.
Ametsik az duen loa egitera.

Massada gainean putzu beldurgarri,
Dena odoletan lurra edo harri.
Zorroko ezpatak odoletan gorri,
Larrua gal duen sugea dirudi.

Gorpuek darie odol beltz epela,
Hustu dira ia zahagi antzera.
Hatzapar moztuek mugimen motela,
Sugalinda buztan hautsiak bezala.

Dantza makabroan haur baten buruak
Herioan salto.Odol ta malkoak
Saketan galditu. Sudur eta hortzak
Orma baten aurka hauts di tu gaxoak.

Neskatx ameslari, haur errugabeak
Umegintzan neka ziraden andreak,
Zelote gazteak, zahar indargeak,
Estaliak ditu Massadan pakeak.

Hamar ezpatadun, hamar gudariak
moztu dute uzta, amapol gorriak
Horra lur estali, horra eroriak.
Anitz nekatu rik, hats igitariak.

VII KANTUA

Zozketa berrian hamarrak bar parte.
Adurrak irten du El Azaren kalte.
Berak erhall behar hainbat lagun maite.
Zangoetan zama besoetan kate!

Arnas aspertuaz, soa nekaturik,
Hamar Zeloteak bihotza suturik,
Kantuz gora zuten Jabe min funtsetik.
Inoiz ez da entzun halako kanturik.

Zelotek. Nere Jainkoa nun zaude nun?
Nitaz erruki, arren entzun.

Aita, Jainkoa, egunez nik dei, Zuk ez entzun,
Gauzez nik oihu, bainan Zuk deusik inimiz inun.

Aita, Jainkoa, Israeldarrak zuri kanta,
Zuri deitzean, beti ta beti, Zuk libratu.

Ez naiz gelago gizaki, baizik lur zizari,
Jendeen farra, guzi guzien laidogarri.

Amarengandik Zuk nauzu eta jalgarazi,
Haren bularraz Zuk ni goxatu, Zuk ni hazi.

Zakur salbaia ni nola irents bai dabiltza,
Gaizki egile, gaiztoak dauzkat inguruka.

Esku zangotan egin didate zulo neri,
Hilobian den hauts ilunera naiz erori.

Jantzi zatiak har dizkidate euren sari,
Egina dute soin gaineakoaz "ea nori".

Entzun bai entzun, leoi ahotik ken nazazun,
Nere bizia zakur hortzetik at dezazun.

Zu zaitut kantu, zu bihotz poza biltzarrean,
Jainkoa maite duten gizonen aintzinean.

Lurreko Jaunek izanen dute Hura Jainko,
Lur erhautserat dijoazenak ezautuko.

Nere Jainkoa, nun zaude nun?
Nitaz erruki, arren entzun.

Eskuei txixtua, izardia lehor,
El Azar trebeak anaiei dei gogor.

"Heriotz tokira Zelotea hator"
"Erromak ez dezan bizirik har iñor"

Galburuen antzo buruak lurrera.
Begi biluziek hitz gabe galdera.

Odola putzuan gatzatu antzera.
Lurrak ezin dena irentsi batera.

Ezpataren hotsa siku, gogor, danba...
Erabat dirudi errotaren tranga.

Ezpata golpeak hezur hots zarrada,
Aldare urrezko Lur Santu Massadan.

VIII KANTUA

Zelote denak hil eta gero, El Azar bakarrik gelitu zen bizirik
Massada gainean.

BERE AZKEN HITZAK

El Azar Bizien agoni, heriotz larrimini!
Ni desegitera, otol, hator arin.

Min hau bukatzera, liur bihurtu nadin
Hator heriotza, hator sega urdin.

Heriotz larrimin, hator heriotza,
Ezpata gordina, burniaren hotza.
Haurtxo nintzeneko jolasen oroitza!
Slon aberrialaitaren egotza!

Hator heriotza, bizien larrimin, Ametsen
zoroak daitezen desegin.
Hator heriotza, xarmant, xuri, urdin.
Ditxa gal zutenen pake ta atsegín.

IX KANTUA

HORRELA HIL ZAN EL AZAR

El Azar gajoa mintzarik orrela,
Begira egon zan Itsaso llera.
"Noan betirako Asaben lurrera".
Bularrez salta zen ezpata gainera.

X KANTUA

Hil hotzik El Azar,
Zurbil, hotz Akaba.
Hilargi lausoek
Darioten hotza!
Hil da istripuan
Zelote ahotsa.
Jaberen ezpaineak
Hura isil hotza!
Itsaso geldia
Erdi lotan datza,
Beraun urdinean
Zuri zuri patsa.
Tamalez hil zaigu
Zeloten arnasa.